

पृथक रक्षित आय कर आयुक्त

व्ही.

बॉम्बे बर्मा व्यापार महामंडळ

फेब्रुवारी 15,2000

[डी. पी. वाधवा आणि एस. एस. मोहम्मद कादरी, न्यायमूर्ती]

प्राप्तीकर कायदा, 1961-कलम 35-B-निर्यात बाजारपेठेचा विकास अलाउन्स-वेटेड डिडक्शन- कल्लेम आँफ - कलम 35-B ची गरज - असे धरल्या गेले - समभाग, युनायटेड किंगडममध्ये चहाच्या पुरवठ्यासाठी निर्यात थेट एक्स-इंडिया-कॉन्ट्रॅक्ट असणे आवश्यक नाही-कराराच्या अंमलबजावणीमध्ये भारताबाहेरील सेवांच्या कामगिरीच्या संदर्भात केलेला खर्च-भारतीय निवासी कंपनी, करपात्र व्यक्ति व्यक्तीला कलम 35-B- धरले- होय.

चहाच्या निर्यातीचा व्यवसाय चालवणाऱ्या भारतीय निवासी कंपनी, उत्तरवादी करपात्र व्यक्तिने आयकर कायदा 1961 च्या ने कमल 35-B प्रमाणे भारित कपातीचा दावा केला. युनायटेड किंगडममध्ये चहाच्या पुरवठ्याच्या कराराच्या अंमलबजावणीच्या संदर्भात पूर्व आफ्रिकेतून युनायटेड किंगडमला चहाच्या निर्यातीवर झालेल्या खर्चाच्या संदर्भात. जर

निर्यात भारतातून केली गेली असेल तर कलम 35-B लागू होईल असा दावा महसूल विभागाने नाकारला. संदर्भानुसार, उच्च न्यायालयाने करपात्र व्यक्तीचा दावा कायम ठेवत असे म्हटले की, भारित कपातीचा लाभ घेण्यासाठी, या तरतुदीनुसार निर्यात भारतातून व्हायला हवी असे नाही आणि भारताबाहेरील सेवेच्या कामगिरीच्या संदर्भात, म्हणजे पूर्व आफ्रिकेपासून युनायटेड किंगडमपर्यंत, युनायटेड किंगडममध्ये चहाच्या पुरवठ्याच्या कराराच्या नोकरीच्या संदर्भात खर्च केला गेला होता. उच्च न्यायालयाच्या निर्णयाविरोधात महसूल विभागाने ही अपील दाखल केली होती.

अपील फेटाळत, हे न्यायालय

धरले: 1.1. प्राप्तीकर कायदा, 1961 च्या कलम 35-B च्या लाभासाठी दावा करण्यासाठी, पूर्ण करावयाच्या अटी अशा आहेत: (i) करपात्र व्यक्ति ही भारतातील रहिवासी असलेली निजी कंपनी असावी; (ii) तिने 29 फेब्रुवारी 1968 नंतर परंतु 1 मार्च 1983 पूर्वी खर्च केला असावा; (iii) असा खर्च करपात्र व्यक्तीच्या भांडवली व्ययाच्या किंवा वैयक्तिक खर्चाच्या स्वरूपात नसावा; (iv) खर्च एकतर स्वतः किंवा इतर कोणत्याही व्यक्तीच्या सहकार्याने केला गेला असावा; (v) खर्चाचे स्वरूप खंड (b) च्या कोणत्याही एका उपखंडात निर्दिष्ट केलेल्या वर्णनाच्या स्वरूपाचे पाहिजे. या गरजा पूर्ण झाल्यावर करपात्र व्यक्ति कंपनी कलम 35-B अंतर्गत भारित

कपातीसाठी पात्र ठरते. निर्यात थेट भारतातून (भारतातून) होणे आवश्यक नाही.

[812- F-H; 813-A-B]

1.2.कलम 35-B अंतर्गत भारित कपातीचा दावा भारतीय निवासी कंपनी, करपात्र व्यक्ति, भारताबाहेरील सेवांच्या कामगिरीच्या संदर्भात, म्हणजे पूर्व आफ्रिका आणि युनायटेड किंगडममध्ये, युनायटेड किंगडममध्ये चहाच्या पुरवठ्याच्या कराराच्या अंमलबजावणीच्या संदर्भात केलेल्या खर्चाच्या संदर्भात केला होता.उच्च न्यायालयाने करदात्याचा दावा योग्यरित्या मान्य केला. निर्यात 'एक्स-इंडिया' असावी, असे न्यायाधिकरणाने या कलमाचे केलेले वाचन या तरतुदीच्या भाषेद्वारे समर्थित नाही.[814- B; 813-C]

सी. आय. टी. वि. कॉन्टिनेंटल कन्स्ट्रक्शन लिमिटेड, (1998) ITR. 485 SC; कॉन्टिनेंटल कन्स्ट्रक्शन लिमिटेड वि.सी. आय. टी., (1990) 185 ITR. 178; बॉम्बे बर्मा व्यापार कॉर्पोरेशन लिमिटेड वि. सी. आय. टी., मुंबई शहर-IV, (1984) 145 ITR. 793, संदर्भित.

दिवाणी अपील न्यायाधिकरण:1994 च्या दिवाणी अपील क्र. 2600-03.

1976 च्या ITR. 242 मधील मुंबई उच्च न्यायालयाचा न्यायनिर्णय दिनांक 12.12.88 च्या निकाल आणि आदेशावरून.

अपीलकर्त्याकडून के. एन. रावल, अतिरिक्त महान्यायअभिकर्ता , एम. एल. वर्मा, नीरा गुप्ता, सुषमा सूरी, शैल कुमार द्विवेदी, एस. राजप्पा, बी. के. प्रसाद, हेमंत शर्मा, के. एन. शुक्ला, के. सी. कौशिक, ए. के. शर्मा, एम. बी. राव आणि ए. सुभाशिनी यांनी युक्तिवाद केला.

प्रतिवादींसाठी रणजित कुमार, अंकुर चौहान, आर. करंजावाला, नंदिनी गोरे आणि श्रीमती एम. करंजावाला.

न्यायालयाचा न्यायनिर्णय पारीत

सय्यद शाह मोहम्मद कादरी, न्यायमुर्ती. या पाच याचिकांमध्ये पक्षकार समान आहेत; महसूल हा अपीलकर्ता आहे आणि करपात्र व्यक्ती 1994 चा उत्तरवादी सी. ए. क्रमांक 2600-03 आहे, जो करपात्र व्यक्ति वर्ष 1967-68 ते 1970-71 यांच्याशी संबंधित आहे, जो आयकर संदर्भ 1976 च्या 12 डिसेंबर 1988 च्या 1976 च्या कलम 242 मधील मुंबई उच्च न्यायालयाच्या न्यायनिर्णय विभागीय खंडपीठाच्या निकाल आणि आदेशातून उद्भवतो. त्या न्यायनिर्णयानंतर विभागीय खंडपीठाने 30 जुलै 1998 रोजी 1987 अ च्या पृथक रक्षित आय संदर्भ क्रमांक 10 चा निपटारा केला, जो 1999 च्या दिवाणी अपील क्रमांक 3788 मध्ये आव्हानाखाली असलेल्या

मूल्यांकन वर्षांशी संबंधित आहे.या अपीलांमध्ये उद्भवणारा कायद्याचा सामान्य महत्त्वपूर्ण प्रश्न, खाली नमूद केलेला प्रश्न क्रमांक 2 आहे.

थोडक्यात, या याचिकांना जन्म देणारी तथ्ये खालीलप्रमाणे आहेत: प्रतिवादी-मूल्यांकनकर्ता ही एक भारतीय निवासी कंपनी आहे.ते चहाच्या निर्यातीचा व्यवसाय चालवत आहे. उपरोक्त मूल्यांकन वर्षात त्यांनी पृथक रक्षित आय कारदयाच्या कलम 35-B अंतर्गत भारित कपातीचा दावा केला आहे. 1,95,935 पूर्व आफ्रिकेतून युनायटेड किंगडमला चहाच्या निर्यातीवर खर्च केला गेला. जर निर्यात भारतातून केली गेली असेल तर कलम 35-B लागू होईल या कारणावरून प्राप्तिकर अधिकाऱ्याने हा दावा नाकारला होता. अपील सहाय्यक आयुक्त आणि आयकर अपीलीय न्यायाधिकरणाने वरील दृष्टिकोन कायम ठेवला. इतर गोष्टींबरोबरच, 1976 च्या प्राप्तीकर संदर्भ क्रमांक 242/1976 च्या प्राप्तीकर संदर्भ क्रमांक 10/1987 मधील प्रश्न क्रमांक 2 मधील खालील दोन प्रश्न पृथक रक्षित आय अपील न्यायाधिकरणाने कायद्याच्या कलम 256 (1) अंतर्गत मुंबई उच्च न्यायालयाकडे पाठविले होते:

"(1) वस्तुस्थितीनुसार आणि खटल्याच्या परिस्थितीत, कलम 40 (सी) (3)/40 (ए) (व्ही) च्या तरतुदी करदात्याच्या परदेशातील ई शाखांमधील कर्मचाऱ्यांच्या बाबतीत लागू होतात का?

(2) वस्तुस्थितीनुसार आणि खटल्याच्या परिस्थितीत, करपात्र व्यक्ति व्यक्तीला कलम 35-B अंतर्गत 5 लाख रुपयांच्या खर्चाच्या संदर्भात भारित कपातीचा हक्क आहे. 1,95,935 पूर्व आफ्रिकेतून युनायटेड किंगडमला चहाच्या निर्यातीवर झालेला खर्च?".

आधीच्या करपात्र व्यक्तीसाठी प्रतिवादी-करपात्र व्यक्तीच्या न्यायनिर्णय निकालानंतर पहिल्या प्रश्नाचे उत्तर नकारात्मक म्हणजेच करपात्र व्यक्तीच्या बाजूने आणि महसुलाच्या विरोधात दिले गेले.बॉम्बे बर्मा व्यापार कॉर्पोरेशन लिमिटेड वि.प्राप्तीकर आयुक्त, मुंबई शहर-IV, (1984) 145 ITR. 793, हे पक्षांच्या विद्वान वकिलांनी मान्य केले आहे. पृथक रक्षित आय आयुक्त विरुद्ध कॉन्टिनेंटल कन्स्ट्रक्शन लिमिटेड, (1998) 230 ITR. 485 मध्ये कॉन्टिनेंटल कन्स्ट्रक्शन लिमिटेड विरुद्ध कॉन्टिनेंटल कन्स्ट्रक्शन लिमिटेडमधील न्यायनिर्णयाची पुष्टी करणाऱ्या या न्यायालयाच्या निकालाद्वारे हा प्रश्न महसुलाच्या विरोधात येतो.पृथक रक्षित आय आयुक्त, (1990) 185 ITR. 178.

दुसऱ्या प्रश्नाचे उत्तर देताना उच्च न्यायालयाने त्याचे उत्तर करपात्र व्यक्तीच्या बाजूने आणि महसुलाच्या विरोधात होकारार्थी उत्तर दिले. सर्व पाचही याचिकांमध्ये चर्चेचा विषय असलेल्या कायद्याच्या कलम 35-B चा संदर्भ घेणे योग्य ठरेल.

" 35- B. निर्यात बाजार विकास भत्ता-(1) (a)कौटुंबिक कंपनी किंवा भारतातील रहिवासी असलेली व्यक्ती (कंपनी व्यतिरिक्त) असलेल्या करपात्र व्यक्ती 29 फेब्रुवारी 1968 नंतर, परंतु 1 मार्च 1983 पूर्वी, प्रत्यक्षपणे किंवा इतर कोणत्याही व्यक्तीच्या सहकार्याने, खंड (ब) मध्ये निर्दिष्ट केलेला कोणताही खर्च (जो करपात्र व्यक्तीच्या भांडवली व्ययाच्या किंवा वैयक्तिक खर्चाच्या स्वरूपाचा नसेल) केला असेल, तर त्याला, या कलमाच्या तरतुदींना अधीन राहून, मागील वर्षात केलेल्या अशा खर्चाच्या रकमेच्या एक तृतीयांश आणि एक तृतीयांश इतकी रक्कम वजा करण्याची परवानगी दिली जाईल.

(b) खंड (a) मध्ये निर्दिष्ट केलेला खर्च हा संपूर्णतः आणि

केवळ

(i) करपात्र व्यक्ति किंवा त्याच्या व्यवसायादरम्यान ज्या वस्तू, सेवा किंवा सुविधा पुरवतो किंवा पुरवतो, त्या संदर्भात भारताबाहेरील जाहिराती किंवा प्रसिद्धी.

(viii) अशा वस्तू, सेवा किंवा सुविधांच्या भारताबाहेरील पुरवठ्यासाठीच्या कोणत्याही कराराच्या संदर्भात किंवा प्रासंगिक अंमलबजावणीच्या संदर्भात भारताबाहेरील सेवांची कामगिरी".

उपकलम (1) च्या तरतुदीचे साधे वाचन केल्यावर हे स्पष्ट होते की या कलमाचा लाभ घेण्यासाठी खालील अटींची पूर्तता करावी लागेल:

(i) करपात्र व्यक्ति ही भारतात राहणारी निजी कंपनी असली पाहिजे;

(ii) 29 फेब्रुवारी 1968 नंतर परंतु 1 मार्च 1983 पूर्वी खर्च झालेला असावा;

(iii) असा खर्च भांडवलीच्या स्वरूपात नसावा.

(iv) करपात्र व्यक्तीचा खर्च किंवा वैयक्तिक खर्च एकतर थेट किंवा इतर कोणत्याही व्यक्तीच्या सहकार्याने केला गेला असावा; आणि

(v) खर्चाच्या स्वरूपाने खंड (b) च्या कोणत्याही एका उपखंडात निर्दिष्ट केलेल्या वर्णनाची पूर्तता केली पाहिजे.

या गरजा पूर्ण झाल्यावर करपात्र कंपनी कलम 35-B अंतर्गत भारित कपातीचा हक्कदार बनते. निर्यात थेट भारतातून (भारतातून) होणे आवश्यक नाही.

निर्यात एक्स-इंडिया असावी या न्यायाधिकरणाच्या या कलमाचे वाचन हे तरतुदीच्या भाषेद्वारे किंवा कोणत्याही प्राधिकरणाद्वारे समर्थित नाही.सबब उच्च न्यायालयाने योग्य निष्कर्ष काढला आहे की भारित कपातीचा लाभ घेण्यासाठी तरतुदीनुसार निर्यात एक्स-इंडिया असणे आवश्यक नाही.महसुलाची बाजू मांडणारे विद्वान ज्येष्ठ वकील श्री. एम. एल. वर्मा हे या प्रस्तावावर गंभीरपणे आक्षेप घेत नाहीत, हे न्याय्यपणे लक्षात घेतले पाहिजे. एकदा ही वस्तुस्थिती स्वीकारले गेली की, आव्हानात्मक आदेश कायम राखला पाहिजे.

तथापि, श्री. वर्मा जो युक्तिवाद करतात ते असे आहे की उत्तरवादी उप-दाव्यांखाली (viii) खर्चाचा दावा करतो ज्यासाठी न्यायाधिकरणाने कोणताही तथ्यात्मक निष्कर्ष दिलेला नाही. उच्च न्यायालयाने श्री. वर्मा यांच्या म्हणण्यानुसार ने एक नवीन निष्कर्ष काढण्यात चूक केली आहे-'युनायटेड किंगडममध्ये चहाच्या पुरवठ्याच्या कराराच्या नोकरीच्या संदर्भात भारताबाहेर म्हणजेच पूर्व आफ्रिकेपासून युनायटेड किंगडमपर्यंतच्या सेवेच्या कामगिरीच्या संदर्भात खर्च करण्यात आला होता.आणि त्या आधारावर कलम 35-B अंतर्गत उत्तरवादी चा दावा कायम

ठेवत; त्याचे पुढील निवेदन असे आहे की उच्च न्यायालय किंवा हे न्यायालय पुरक बयाणाची वस्तुस्थितीच्या या पैलूवर न्यायाधिकरणाकडून मागणी केल्याशिवाय असे करू शकत नाही.

उत्तरवादी करपात्र व्यक्ति कंपनीची बाजू मांडणारे श्री. रणजित कुमार विद्वान वकिलांनी, आयकर अधिकारी, आयुक्त आणि न्यायाधिकरणाने पारित केलेल्या आदेशांकडे आमचे लक्ष वेधले आणि असा युक्तिवाद केला की खर्चाच्या स्वरूपाबाबत कोणताही वाद नव्हता आणि म्हणून श्री. वर्मा यांचा युक्तिवाद नाकारला पाहिजे.

आम्ही पृथक रक्षित आय अधिकारी, आयुक्त, अपील सहाय्यक आयुक्त आणि न्यायाधिकरणाच्या आदेशांचा तसेच उच्च न्यायालयाने पारित केलेल्या ओदशाचे अवलोकन केले याचिकेतील आदेशाचा देखील अभ्यास केला आहे. जरी परताव्याची प्रत वरील तरतुदी अंतर्गत उत्तरवादी दावा केलेल्या खर्चाचा तपशील विभाग अधिकारी तसेच न्यायाधिअभिलेखण आणि उच्च न्यायालयाच्या नोंदीत ठेवण्यात आलेला नाही, त्यामुळे कलम 35-B अंतर्गत भारित कपातीचा दावा भारताबाहेरील सेवेच्या कामगिरीबाबत, म्हणजे पूर्व आफ्रिका आणि युनायटेड किंगडममध्ये, युनायटेड किंगडममध्ये चहाच्या पुरवठ्याच्या अभिलेखाराच्या नोकरीसंदर्भात झालेल्या खर्चाच्या संदर्भात अभिलेखण्यात आला होता, यात आम्हाला शंका नाही. खरे तर सदर हे प्रश्न क्रमांक 2 मध्येच अंतर्भूत आहे.

वर नमूद केलेला प्रश्न लक्षात घेता, या अपीलांमध्ये आव्हान देण्यात आलेल्या आदेशांमध्ये आम्हाला कोणताही बेकायदेशीरपणा आढळत नाही. त्यानुसार खर्चासह याचिका फेटाळल्या जातात.

अपिल्स खारिज

अस्वीकरण

या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याच्या/ तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरता वापर करता येणार नाही तसेच इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणी करता वैध मानला जाईल.